

GRAĐANSKI

Opasna riječ

Piše: Daliborka Uljarević

lako naizgled benigno, otkazivanje takmičenja u govorništvu gimnazijalaca je simbolički ilustrativan primjer kako se ovdje duh mladosti, koji nosi vjeru da se svijet može promijeniti ako lično nešto uradite, sistemski pokušava ubiti.

Obradovao me je, nedavno, poziv jednog šesnaestogodišnjeg polaznika naše *Škole demokratije* da budem članica žirija takmičenja u govorništvu koje je trebalo da se organizuje u podgoričkoj gimnaziji. Nekako sam to doživjela i kao mali CGO uspjeh koji je možda i kroz svoj program potakao tog mladog čovjeka da se aktivira u svojoj zajednici.

U mejlu koji mi je poslao, nakon našeg usmenog dogovora, nalazio se sjajno elaboriran projekat i detaljan scenario iz kojeg je isijavao onaj entuzijizam i posvećenost sa kojim se prilazi realizaciji prvih, velikih akcija koje smo vjerovatno svi imali u nekoj fazi odrastanja i koje i danas, samim sjećanjem, pobude emociju u nama.

Nakon par dana zvao me da mi kaže da su ga u gimnaziji obavijestili da se takmičenje ne može održati u februaru, kako je to planirano, zbog nastupajućih parlamentarnih izbora.

Kakve veze ima takmičenje u govorništvu podgoričkih gimnazijalaca sa izborima?

U bilo kojoj normalnoj zemlji ne bi imalo nikakve. Ali, pošto takav doživljaj normalnosti ne stanuje kod nas, onda je ovdje valjda normalno da se sve pore sistema zatvore pred izbore da, daleko bilo, ne bi kakva opasna riječ izašla iz zgrade u kojoj kao predmet postoji i građansko obrazovanje. Cilj tog predmeta jeste izgrađivanje društvene i moralne odgovornosti, podsticaj mladima da se uključe u zajednicu i njenu dinamiku, ali i da se politički opismene kako bi mogli djelovati u modernoj demokratiji.

Jasno je da takav predmet ne može izdvojeno postojati niti se može očekivati da ostvari svoje ciljeve ako samo okruženje ne obezbjeđuje poštovanje različitih pogleda i ohrabrivanje pojedinaca da budu zaista aktivni. Škole su te koje, u partnerstvu sa drugima, imaju ključnu ulogu u pomaganju učenika da razviju svoje sposobnosti i kritički pogled, da obrazuju djecu o pravima i odgovornostima i kako da ih koriste u praksi.

No, podgorička gimnazija koje se finansira iz budžeta (to je onaj novčanik u kojem su novci svih nas bez obzira na politička, religijska ili bilo koja druga opredjeljenja) svoje učenike ograničava, vraća unazad one koji pokušavaju da unesu novine, da pokrenu vršnjake, da podignu glavu.

Na rezigniranu konstataciju ovog srednjoškolca: "Ali mi imamo samo 16 godina! Što može naša riječ učiniti za ove izbore!?" cinično sam prokomentarisala da se takve nazadne metode i primjenjuju kako im ne bi palo na pamet da sa 20 godina urade možda i nešto griješnije, recimo organizuju kakav protest štiteći svoja prava. Eto, tako naša škola vidi svoju preventivnu ulogu...

Umjesto da razvija toleranciju, dijalog, saradnju, argumentovan razgovor kroz svakodnevni školski život uz očekivanje da će građanski i demokratski principi postati dio vrijednosnog sistema učenika i osnova njihovog budućeg djelovanja u svom okruženju, kako to nalažu i važeća dokumenta, uprave škola se

bave transmisijom partijskih podjela na školske kolektive i učenike a njeni zapošljeni sveti profesorski poziv nerijetko podređuju partijskim kalkulacijama.

„Odrasli u školi moraju doprinosti usvajanju demokratskih vrijednosti, vještina i ponašanja,“ propisuje Strategija Građanskog vaspitanja i Građanskog obrazovanja u osnovnim i srednjim školama u Crnoj Gori 2007-2010. Vladin dokument. Obavezuje profesore i uprave škola taman toliko koliko i moral funkcionere da propale firme dodatno ne upropašćavaju sramno visokim otpremninama i nadoknadama za članstva u upravne odbore.

Stoga je jasno zašto Crna Gora nema razvijenu kulturu protesta, pa ni diskursa o ovim pitanjima, što je u osnovi i jedan od uzroka problema sa kojima se danas suočavamo. Takva vrsta istinskih gibanja se događa nekom drugom, a mi imamo tužne replike u vidu „izvezene antibirokratske revolucije“ čije gorke učinke živimo i danas.

Iako naizgled benigno, otkazivanje takmičenja u govorništvo gimnazijalaca je simbolički ilustrativan primjer kako se ovdje duh mladosti, koji nosi vjeru da se svijet može promijeniti ako lično nešto uradite, sistemski pokušava ubiti.

Fedja, onaj srednjoškolac sa početka teksta, nema ovaj prostor da sa vama podijeli svoje prvo veliko razočarenje u institucije koje su morale da budu tu za njega a ne protiv njega. A pamtiće ga zauvijek kao što svi pamtimo svoje prve velike uspjehe i neuspjehe ma koliko ih veličina nekih drugih kasnije može nadmašiti. Meni je čast što sam to mogla učiniti umjesto njega i njegovih drugova i drugarica, jer se nadam da će to i njima biti ohrabrenje da ipak ne odustaju.

Umjesto zaključka, spojila bih dva elementa koja su ovdje bila dominantna: lični i kolektivni, odnosno time bih završila i krug koji je počeo jednim davnim predavanjem na Fakultetu političkih nauka u Beogradu, uvaženog prof. **Podunavca**, i vratila bih vas sve na Antigonu podsjećajući da građanska neposlušnost nije samo kolektivna kategorija, već duboko individualna. U toj mogućnosti, leži i naša moć i odgovornost.

Toga su svjesni neki srednjoškolci, a vi?

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).